

Ratelaar 157

A photograph of a forest path. The path is covered with fallen brown leaves. On the left, there are trees with green foliage. On the right, there are trees with yellow and orange foliage. The path leads into the distance where more trees are visible.

Zomer - Herfst 2022

Natuurvereniging IJsseldelta

“**Ratelaar**” is een uitgave van Natuurvereniging IJSSELDELTA

Redactieadres:

Hondsdrif 3
8265 DX Kampen

T: 038-3323850

E: kees.lapwing@hetnet.nl

I: natuurverenigingijsseldelta.nl

Redactie:

Kees de Kievid [eindredacteur]
Henk Dorgelo
Oscar de Pauw

Omslagfoto:

Paul Chong - welldoing.org

Vormgeving:

Kees de Kievid

© IJsseldelta. Overnamen uitsluitend na Toestemming van de redactie

Van de voorzitter 03

Van de redactie 03

Hoofdartikel

42 jaar Heemtuin dl2 19

Rubrieken

De Delta-dichter - Hitte 04

Excursies plantenwerkgroep 05

Excursies vogelwerkgroep 14

Blik door mijn lens 25

Natuurboeken 28

Verenigingsnieuws

Excusieprogramma VWG 18

Natuurhistorisch museum hooizolder 24

Vaartocht met burgermeester 27

Contacten 31

AGENDA OP DE NIEUWE WEBSITE

Neem een kijkje op de nieuwe website:

natuurverenigingijsseldelta.nl

Daar vind je de meest actuele informatie over de excursies en lezingen.

Speciale aandacht gevraagd voor de 'vleermuizen excursie'. Op 16 september vanaf 19.45uur.

Nico Goosen en Jacko Westendorp gaan na zonsondergang met onze eigen bat detectors op zoek naar vleermuizen in het stadspark. Een heel bijzondere ervaring.

Verzamelen op de Hooizolder voor koffie/thee en informatie over vleermuizen. Daarna gaan we rond 20.20uur op pad. De wandeling duurt ongeveer 1,5-2 uur.

Maximaal 15 personen. Opgeven bij Jacko Westendorp. E-mail JJJWestendorp@home.nl

Van de voorzitter

Voor u ligt Ratelaar nr. 157! Een gezamenlijke inspanning waar we trots op mogen zijn. Er is weer veel interessante kopij binnen gekomen en mooie foto's.

Inmiddels is de herfst begonnen en natuurlijk ook de vogeltrek. Een prachtige tijd om erop uit te gaan. Want in ons gebied is, zoals u weet, veel moois te zien. De laatste week zaten er, bijvoorbeeld, groepen lepelaars en reuzensterns op de zandplaten in het Vossemeer.

Maar soms hoeft je niet eens op pad voor bijzondere waarnemingen. Bij Herman Harder in de tuin metselen hornaars aan een groot nest. Prachtig om te zien! Hij heeft het gefilmd en dat filmpje is nu te bekijken op de nieuwe website van onze vereniging. Het is genieten om de ingenieuze bouwers van dichtbij aan het werk te zien.

Dit soort filmpjes plaatsen we graag, dus bij deze nodig ik iedereen van harte uit om ze aan ons door te sturen.

De website is dus in de lucht, maar er wordt nog wel doorgewerkt om de puntjes op de i te krijgen. We bouwen nu ook verder aan een digitaal archief met de verslagen van de werkgroepen en andere belangrijke zaken. Heeft u nog artikelen of krantenknipsels uit 'de oude doos', neem contact op, dan kunnen ze worden ingescand en bewaard.

Verder wens ik u weer veel leesplezier

Jessica

Van de redactie

Een extra dik nummer! En dat danken we aan de leden die weer voor originele copy hebben gezorgd. Dus is een dankwoord aan hen hier op z'n plaats. De bijdragen zullen hopelijk ook hun doel niet voorbij schieten.

Leden die niet aan excursies van de Plantenwerkgroep of de Vogelwerkgroep deelnamen, kunnen nu alsnog kennismaken met wat ze gemist hebben. Als dat besef doorgedrongen is, zal dat hopelijk een reden zijn toch zelf ook een op excursie te gaan.

Hebt u al eens een "rondje Heemtuin" gedaan? [Ondergetekende doet het bijna dagelijks.]

Nog niet? Maar snel inhalen dan, want er is heel veel moois te zien in een voor ons land zo goed als unieke plek. U kunt zelfs medewerker worden, vermeldt het artikel van Cor Nagelmaeker.

Nog een verrassing (aangedragen door Anton Wielink): de Hooizolder, het ontmoetingscentrum van onze vereniging. Maar tegenwoordig ontmoet u er meer dan alleen mensen: natuurhistorische objecten en ook nog een (bescheiden) bibliotheek.

Nu ik het toch over lezen heb: wat dacht u van de waardevolle tips van Henk Dorgelo over natuurboeken. Er wordt genoeg gepubliceerd, maar naar aanleiding van de beoordelingen kun u veel gerichter aanschaffen wat uzelf boeit.

Wat een Ratelaar al niet teweeg kan brengen! Als u daar in een volgend nummer ook een bijdrage aan wilt leveren, zijn we opnieuw een stapje verder...

Veel leesplezier!

Kees de Kievid

Europabreed was het te heet
Wij mensen baadden in het zweet
En die planten en bomen,
nog met fleur en nog groen.
Je snapt niet dat die dat
zo droog kunnen doen.
Schapen kalm kauwend
op uitgedroogd gras
Hijgend van de hitte
zonder isolerende jas.
Zieltogende vissen
in meertjes die verdwijnen.
Maar smullende vogels
die dan plotsklaps verschijnen.
De natuur past zich aan,
maar de rek raakt er uit.
bij die prachtige wereld
Waar de noodklok nu luidt.

De Deltadichter (Hans Houkema)

Excursieverslagen

Excursie Landgoed De Oldhorst bij Wezep d.d. 27-04-2022

Foto's : Cor Nagelmaeker en Ellen van Knippenberg

Tekst : Ellen van Knippenberg

Op deze Koningsdag vluchten wij naar rustiger oorden. Met z'n zessen plannen wij een wandeling bij landgoed De Oldhorst. Het is een mooie voorjaarsdag met een fris windje. De winterjas kan nog even aanblijven. De natuur loopt, door de warme dagen die we gehad hebben, voor op haar schema. Er staan al veel planten in bloei.

We starten bij zorgboerderij Hoeve op Vollenhof. Hun prachtige poes komt nieuwsgierig kijken wat we aan het doen zijn en laat zich zelfs door Cor niet afschrikken,

De rechter berm behoort aan Landgoed De Vollenhof en de linker berm kijkt in de richting Landgoed IJsselvliedt. Er staan veel algemene soorten, zoals klimopereprijs, paardenbloem, bezemkruiskruid tussen Engels raaigras en grote vossenstaart.

Naast de vele wilde planten in de berm vinden we de gestippelde oogspanner en zoemen er diverse hommels, waaronder de steenhommel en aardhommel. De vogels geven voortdurend een concert. Vooral de zwartkop met zijn heldere stemgeluid voert de boventoon. Een grote bonte specht zorgt voor het stevige slagwerk en een koolmees voor het lichtere.

We slaan rechtsaf en staan een beetje beduusd voor een "slagbalk" tot Anton op het idee komt om deze gewoon op te tillen. Er wordt iets gemompeld over een balk en splinter en we lopen een mooi zandpad op.

Rechts een gezellige blokhut met koffie en thee, misschien iets voor de terugweg. Links een open stuk weiland met aardig wat bloeiers, zoals akkervergeet-mij-nietje, akkerhoornbloem, duizendblad, boerenwormkruid en jacobskruiskruid.

Rechts van het zandweggetje een stuk leeg omheind land met bordje "niet voeren",

waarop ieder zich afvraagt: "wie mag er niet gevoerd worden?" Hier liggen de weiden van de zorgboerderij.

Langs het pad kleine brandnetel en tijmereprijs, deze laatste bloeit en ligt normaal maar de bloeiwijze groeit omhoog. Opmerking Bert: "dan kun je hem beter maaien". Bert heeft met deze uitspraak natuurlijk de ereprijs van de dag gewonnen.

Aan het einde van de zandweg komen we op een T-splitsing. Rechtsaf lopen we eerst via het oude kerkenpad naar Buitenplaats De Oldhorst. Op het privéterrein veel bedrijvigheid. Men is het huis en de tuin aan het opknappen en dat is zo te zien ook nodig. De voorgevel van het huis is naar het park gericht met een mooi zicht op een weiland, omzoomd door Hollandse linden en rode beuken. De rode beuk werd vaak geplaatst als grensaanduiding, een statussymbool.

Het huis is, net als de andere landhuizen hier in de buurt, gebouwd op een hoger gelegen deel, horst genaamd. Het ligt op de overgang tussen het hoge land op de Veluwe en de lage vruchtbare gronden langs de voormalige Zuiderzee. Het monumentale pand heeft een historische tuin- en parkaanleg van rond 1820.

Teruglopend volgen we het kerkenpad richting tuin/park. Twee gele vlekjes, welke achter een groen blad tevoorschijn piepen blijkt een Hagedoornvlinder te zijn.

Niels noteert langs het kerkpad 1 salomonszegel, maar later volgen er heel veel meer fraaie exemplaren en een mooie peterselievlier. We lopen nu de prachtige parktuin in. De tuin kan wel wat onderhoud gebruiken, hiervoor heeft de Stichting een beleidsplan 2021-2024 opgesteld. Hopelijk zullen er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om het park in Engelse landschapstijl met veel bochten, ronde vormen, mooie waterpartijen en doorkijkjes te renoveren.

Het is een prachtig bos om doorheen te wandelen, vooral in deze tijd van het jaar waarin de vogels druk zijn met het zoeken en verleiden van een partner. Het zachte weer maakt de zwartkop, boomklever, groene specht, koekoek, mussen, merels en vinken erg blij. En daar worden wij ook heel vrolijk van.

Bosveldkers, wilde kamperfoelie naast de niet wilde narcis en natuurlijk de Pontische rododendron, die mag natuurlijk op zo'n landgoed niet ontbreken. Er staat een zeldzame moerascypres, een bladverliezende naaldboom, die wel 45 meter hoog kan worden.

Een robuuste bijzondere den staat hier ook. Helaas in zeer slechte conditie. Ooit uit Amerika gehaald voor het hout. De Weymouthden met meer (5) naalden per bosje dan de twee van een doorsnee den. Dus klopt hier mijn ezelsbruggetje niet: 1 naald Solo (Spar), 2 naalden Duo (Den) en meerdere naalden Legio (Lariks), waarop Niels opmerkt: ezelsbruggetjes zijn voor ezels. Ik voel mij natuurlijk aangesproken 😊, maar hij heeft wel een punt. Het geval wil dat ik regelmatig het ezelbruggetje onthoud, maar dan niet meer weet om welke plant het gaat, dus dat schiet niet erg op.

Over het bruggetje komen we bij een grote monumentale zomereik. Geplant in 1820-1840 en ca. 26 meter hoog. Heleen valt hierbij in het niet.

Langs de waterpartijen brede pollen oeverzegge en pilzegge. Waterlelies en gele plomp maken er straks een sprookje van. Smalle stekelvarens maken het plaatje compleet.

Veel dode bomen liggen/staan nog in dit bos. Decoratief en vol insecten en zwammen.

Een mooie gewone vogelkers in volle bloei. Heleen heeft er ook een in haar tuin staan en geniet van alle vogels die er op afkomen.

Langs de rand van het weiland Grote muur: 3 stijlen in elke bloem en een kantige stengel die in de bloeiwijze in tweeën vertakt met 1 losse bloem in

elke vork; deze bloeiwijze heet gevorkt bijscherm. Verder kraailook en reuzenzwenkgras.

Aan de rand van het park een eldorado voor Heleen: een grote hoeveelheid zevenblad. Het is een bijzondere plant; laat je nooit in de steek, hij is er altijd voor je waar je ook gaat.

Grote muur

We genieten van een prachtige boerderij met luiken in de kleuren van een landgoed?? en een zee van lelietjes van dalen. Een tuinfluiter is het helemaal met ons eens.

Dan lopen we over de verharde weg langs een ruime stal met koeien incl. de aroma van het landleven. Langs een kalfje dat eenzaam in een soort igloo staat. In de berm gekroesde melkdistel, hoe toepasselijk en aan de overkant van de sloot echte valeriana. Kan de boer op dit moment goed gebruiken met alle stikstofproblematiek.

Rechtsaf door de berm richting Zuiderzeestraatweg. Hier vinden we een appelboom; wie weet heeft iemand ooit een klokhuis uit het autoraam gegoid? Verderop een prachtige brem in bloei en aan de overzijde van de weg in een sloot een grote pluk watergras en blaartrekkende boterbloem.

We lopen rond 13.00 uur de brede oprijlaan weer op van het Landgoed. In totaal hebben we 163 soorten gevonden en een prachtig gebied verkend.

Excursie naar de Rhoonse Grienden d.d. 14-05-2022

Foto's : Gonnie Sleurink, Ellen van Knippenberg

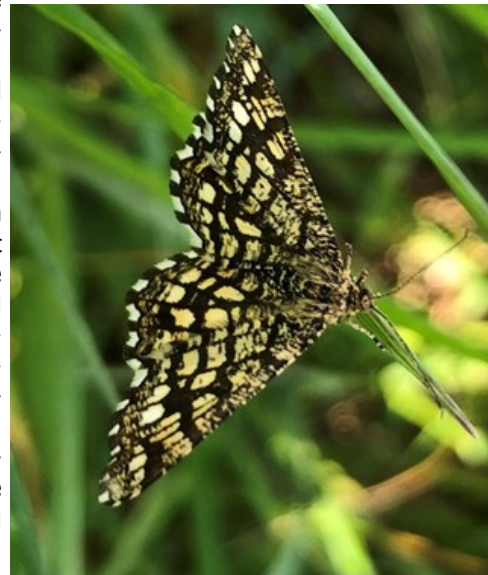
Tekst : Ellen van Knippenberg

Deelnemers: Gonny Sleurink, Heleen Strikkers, Ellen van Knippenberg, Henk Snel, Bert Siebrand en Niels Jeurink

Het is even een stukje rijden naar de Rhoonse Grienden, net onder Rotterdam aan de Oude Maas, maar een heerlijk bakje koffie met gebak bij Restaurant Abel, gelegen in Poortugaal aan de rand van het natuurgebied, zorgt meteen voor een ontspannen vakantiegevoel.

Direct bij de parkeerplaats vinden we al een leuke soort: Duist (lijkt op een ranke vossenstaart) De berm met zaaimengsel geeft al heel veel te zien. Zwarte mosterd, herik, glanshaver, diverse klaversoorten, waaronder basterdklaver, jacobskruiskruid en viltig kruiskruid, ridderzuring en tussen de straatstenen donkere vetmuur en liggende vetmuur. Teveel om hier allemaal op te noemen.

Ook staat er luzerne, aldus Plantnet en Obsidentify, maar Nielspedia is het daar niet mee eens.

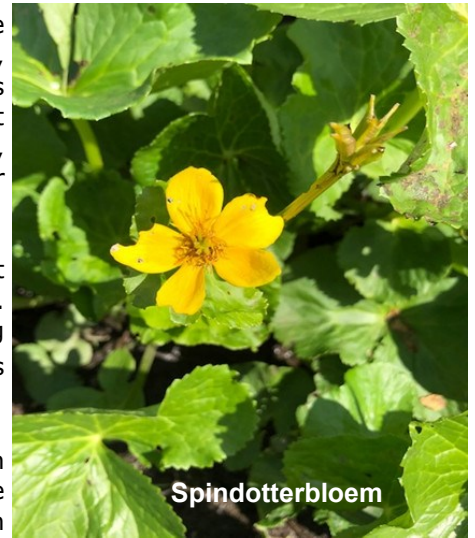
We lopen richting de jachthaven waar o.a. bloedzuring en waterzuring met zijn lange bladeren staat, en kleine varkenskers welke, al doet de naam anders vermoeden, lekker naar tuinkers ruikt.

We lopen bij de jachthaven het griendbos in. Een heel bijzonder bos met al die knotwilgen. Ze staan keurig op rij aan weerszijden van het oneindig lijkend wandelpad, maar ogen grillig en hebben prachtige vormen gekregen in de loop der jaren.

Het gebied staat in open verbinding met de zee en is een zogenaamd zoetwatergetijdagriend. Tweemaal per etmaal staan grote delen van het gebied onder water. Men heeft sloten gegraven door het gebied om het water sneller te laten afstromen en om het hout makkelijker te kunnen afvoeren. Om de 3 jaar wordt namelijk een deel van de wilgen geknot. Het wilgenhout wordt afgehakt voor het maken van o.a. zinkstukken voor oeverbescherming (hakgriend) en van een deel worden de eenjarige wilgentakken gesneden voor het maken van manden en korven (snijgriend). En is de knotwilg gestorven van ouderdom, dan volstaat het steken van een wilgentak in de aarde om weer een nieuwe wilg te laten groeien.

Door de invloed van eb en vloed komt hier een bijzondere flora voor. We vinden de zeldzame spindotterbloem, helaas niet meer uitbundig in bloei, maar in grote aantallen aanwezig. Waar het pad na een tijdje naar links draait vinden we in de hoek een mooi plekje aan het water met het inheemse zomerklokje. Grote kattenstaart, gele lis, gewone bermzegge, watermunt en bloeiende bittere veldkers. Deze laatste is kenmerkend voor deze biotoop (natte bossen).

Rechtsaf een bruggetje over waar basterdhyacint staat. Aan de rechterkant is een groot deel van de wilgen geknot. Het doet bijna surrealistisch aan. Bij het vallen van de nacht lijken het vast schimmige gedaantes. Gelukkig schijnt de zon nu volop ☺. Ook hier veel spindotterbloemen, helaas uitgebloeid, maar het volop bloeiende fluitenkruid maakt veel goed.

Spindotterbloem

Rond half twee lunchen we op een bankje bij een zijarm van de Oude Maas. Er komt van alles voorbij; een kiekendief, een cetti's zanger, hondsdrif en in de verte varen, net over de rietkragen zichtbaar, heuse zeeschepen voorbij in de Oude Maas. Heel vreemd, want je hebt helemaal niet het idee dat je zo dicht bij een groot havengebied zit.

Na de pauze lopen we verder het pad af. Veel moerasspirea, deze heeft langs de stengel kleine tegenoverstaande blaadjes en daar boven iets grotere en daar weer boven de grote bladen. Dit noemt men afgebroken geveerd. Er staat poelruit, het forse reuzenzwenkgras, ook behorend bij deze biotoop (met grote stengelomvattende oortjes aan de overhangende bladen), prachtige oeverzegge (tong breder dan hoog met een tekening van baksteentjes door talrijke dwarsnerfjes), scherpe zegge en ijle zegge.

Moerasspirea

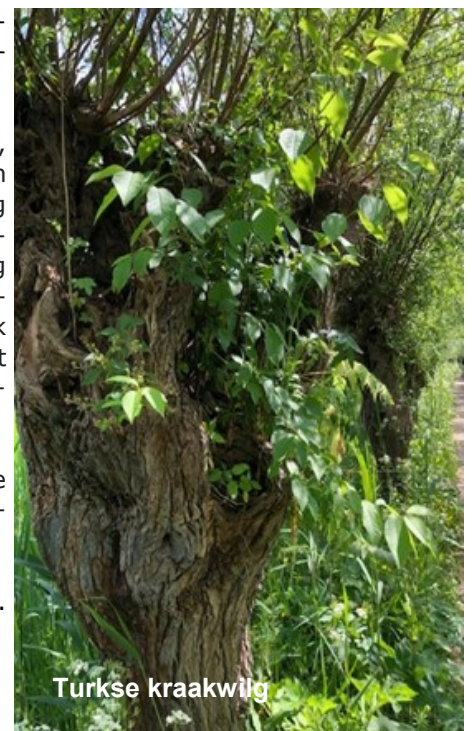
Het is echt een uniek gebied. We slaan linksaf waar we langs de sloot veel rivierkruiskruid en moeraskruiskruid vinden.

Op de knotwilgen groeien mossen, planten en paddenstoelen. De wilgen hebben daar geen last van. In een wilg een prachtige eikvaren met diep ingesneden blaadjes, in een andere wilg gewone vogelkers in bloei, in een volgende wilg een eik of een es. Eigenlijk alles wat je op de grond vindt groeit

ook in de knoestige wilgen. De malm in de wilgen is immers perfecte potgrond voor andere bomen en planten om in te groeien.

Het laatste stukje lopend door het griendbos komen we nog een Turkse kraakwilg, wilde liguster, blauw glidkruid, kleine lisdodde en wolfsfoot tegen. Dit stuk is erg nat en het lijkt erop dat het water begint te stijgen.

Weer op het verharde pad richting parkeerplek staat heel gewoontjes o.a. gewone margriet en gewoon barbarakruid.

Turkse kraakwilg

Niels heeft zijn auto op een andere parkeerplek gezet en al lopend naar de plek scoort hij nog even 26 soorten waaronder een onzekere waarneming van het zeldzame knobbelklaverzuring. In het totaal zijn er 172 soorten genoteerd.

Het is pas vier uur, dus op naar het havengebied Heiplaat. Wat een grote tegenstelling met het gebied waar we net uitkomen. Terwijl het uitzicht op de stad Rotterdam wordt bewonderd, lopen Niels en Ellen nog even langs de bermen/stoepranden/ parkeerplekken en vinden nog 67 soorten waaronder de Oosterse raket.

De havenbewakers vertrouwen dat gescharrel bij de parkeerplekken niet en plots schalt er keihard een geïrriteerde stem over het terrein: "Ga daar eens weg tussen die auto's"

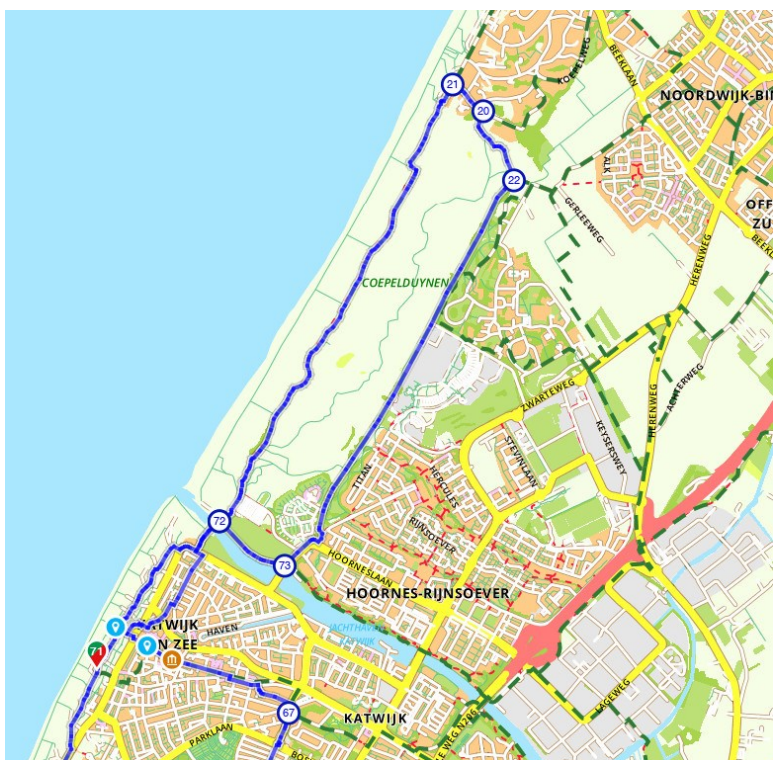
Even is het stil. Wij lopen ongestoord verder, het is immers openbaar terrein. En dan knettert in plat Rotterdams over het terrein: "kweenie wat jullie daar op de grond denke te vinden, maar je verstand leg er niet" Duidelijke taal.

Voordat we de terugreis aanvaarden sluiten we deze mooie dag af met een heerlijke maaltijd bij een Turks restaurant met als kers op de taart het verrassend lekker nagerecht Künefe

Excursie Katwijk aan Zee 25 juni 2022

Tekst en foto's: Cor Nagelmaeker

Deelnemers Niels Jeurink, Ellen van Knippenberg, Gonny Sleurink, Henk Snel, Cor Nagelmaeker en 'special guest' Simon Miske uit Dronen.

Het reisdoel van deze dag betrof het Natura 2000 gebied: de Coepelduynen bij Katwijk aan Zee. De Coepelduynen bestaan uit een smalle strook kustduinen tussen Katwijk en Noordwijk. Het is een klein gebied met een gevarieerd duinlandschap dat reliëfrijk en landschapstypisch zeer afwisselend is. Het gebied behoort tot de kalkrijke jonge duinen. Er is eigenlijk geen sprake van een binnenduinrand. De overgang naar het achterliggende polderlandschap is vrij abrupt. In het verleden zijn de duinen gebruikt voor het drogen van netten, het weiden van vee en als duinakkers. Door deze menselijke invloeden is een specifiek open duinlandschap ontstaan met een afwisseling van duingraslanden, struvelen en bos, waarin waardevolle flora en fauna voorkomt. Je ziet er veel goed ontwikkelde, kalkrijke duingraslanden die kenmerkend zijn voor het zeedorpenlandschap, met daarin veel zeldzame plantensoorten.

Half 9 vertrokken we vanaf onze vaste stek bij het stadhuis. Het weer leek goed en beter dan de voorspellingen. Na ruim anderhalf uur, niet zo ver van ons reisdoel begon het toch te regenen. Het

(of hekkenrank?).

kletsnatte wegdek en de dreigende lichten richting zee voorspelden weinig goeds! Eerst parkeerden we onze auto's in het centrum en vlakbij de kust(!). De auto van Niels kon aan het infuus. Daarna gingen we met gezwinde spoed naar bakkerij Haasnoot, de fameuze plaatselijke tearoom, alwaar ene mevrouw de Bok enthousiast de scepter zwaait. Haasnoot, al weer 130 jaar actief in het Katwijkse, heeft als specialiteit de 'Katwijkse Zeekaak'. Die namen wij niet. Maar de andere lekkernijen gingen er goed in! Komt u binnenkort in de buurt: Hoornseplein 39!

Ondertussen werd het droog. We liepen vanuit het centrum zo de duinen in. Binnen no time vlogen ons de plantennamen om de oren. Hertshoornweegbree, biggenkruid, kardinaalsmuts, kruipend stalkruid, luzerne, bezemkruiskruid en zwarte mosterd. Het hek van de hier gevestigde camping van Molecaten, je bent in Nederland nooit ver van huis, was fraai gedrapeerd met de prachtige groeiwijze van de hekkenrank

Heggenrank

Vanaf hier gingen we het mooie duingebied van de Coepelduynen in. En niet geheel onbelangrijk: het weer knapte zienderogen op. Ondanks de slechte vooruitzichten bij Weer on-line. De winnaar deze dag werd overduidelijk Weerplaza, dat ons wolkjes en zonneschijn had toegezegd. En zo was het! Al spoedig noteerden we een hele rits aan soorten die in dit milieu voorkomen: overblijvende ossentong, nachtsilene, hondstong, geel en glad walstro, slangenkruid, fakkelgras, voorjaarsganzerik, keizerskaars, zeeraket, zee-melkdistel, wilde reseda, kromhals, duinsalomonszegel, grote tijm, geelhartje, grote teunisbloem, rode ogentroost en duinviooltje. We genoten

van onze eigen Floriade!

Tegen half een namen we een afslag richting zee. De zon brandde inmiddels dusdanig dat de petten en de zonnebrand te voorschijn kwamen. Het uitzicht op het strand en de zee was perfect. Tijd voor de lunch. Onder het weggkauwen van allerlei lekkers werden we getrakteerd op een heuse vliegshow. Aanleiding hiervoor was de Nederlandse Veteranendag in Den Haag. 4 F-35's scheurden een aantal keren heen en weer, met daartussen een paar historische kisten. Ook een aantal enthousiast geworden zilvermeeuwen nam deel aan het defilé. Het geheel werd gecomplementeerd door opstijgende en landende airbussen van Schiphol. Waar de stikstof neerkwam konden we niet zo goed zien. Hopelijk niet in de mooie, maar kwetsbare Coepelduynen.

Tegen 17.00 uur kwamen we aan op de boulevard van Noordwijk, waar we meteen schermhavikskruid en akkerwinde konden noteren. We besloten hier even onder-

Luzerne

Duinsalomonszegel

deel uit te maken van het strandleven. We kozen voor een strandtent met de naam Bubbles Beach. Het leverde het door sommigen veronderstelde bubbelbad niet op, maar de drankjes gingen er vlot in. Vanaf hier ging het via de boulevard, die hier de naam van koningin Astrid draagt, terug naar het duingebied. Om daar de terugtocht naar Katwijk te aanvaarden, maar nu via de landkant van de Coepelduynen. Het pad liep gaandeweg letterlijk langs de voet van de duinen. Halverwege werden we geconfronteerd met een 80-jarige 'hardloper', gezegend met een

stel vervaarlijk uitziende O-benen, die op een in onze ogen nogal riskante wijze door het bos struikelde. Als ware hij druk bezig met een auditie voor Monty Python's 'department of silly walks'. We hielden ons hart vast. Edoch: wel respect!

Aan het einde van het pad kwamen we bij een sloot, met stevig gaaswerk, waar achter zich een mooi uitziend grasland bevond met veel rietorchis en ratelaar. We vervolgden onze weg verder richting Katwijk via nog zo'n mooi bospad langs de rand van het duin. Dit dan wel een tijdje onder de knetterharde tonen van de plaatselijke kermis, die hier nog net niet in het duin (Natura 2000!?) was opgebouwd. De teller van het aantal plantensoorten was inmiddels de 250 gepasseerd! Waaronder de bijzondere bitterkruidbremraap. Even later liepen we via een pad, dat ingeklemd was tussen het steil oprijzende duin en het lange hek van het hier gevestigde Europese ruimtelab Estec. Om tenslotte te arriveren in de bebouwde kom van Katwijk. Hier begon het weer zachtjes te regenen. We parkeerden onze auto's in een prachtige parkeergarage, die gebouwd is langs de boulevard, maar geheel aan het oog onttrokken wordt door duinen, waaronder de garage verstopt is. Mooi gedaan!

Zo vanuit de parkeergarage liepen we rond half 8 het etablissement, Sunset Boulevard binnen, alwaar ons verdiende loon wachtte: de immer gezellige afsluiting! Opmerkelijk was het gerecht dat Ellen en Niels hadden besteld. In plaats van de eenvoudige 'Green Chicken Burger', verscheen de luidruchtige maar goed gemutste serveerster met een torenhoog bouwsel in de vorm van een soort paddenstoel, die doorspiest was met een satestok. De garnering tussen de fors uit gevallen kadetten bestond uit wat groenten, maar ook uit een gifgroene substantie die de nodige vragen en opmerkingen ontlokten. Altijd leuk en informerend! Gelukkig bleek de constructie beiden goed te smaken!

Na deze culinaire ervaring reden we verzadigd en tevreden naar huis. Topdag, mooi weer, ruime sortering planten, veel gelachen en oh ja, Simon houden we er in!

Grasland met Ratelaar en Rietorchis

Kruipend stalkuid

Rups Jacobsvlinder

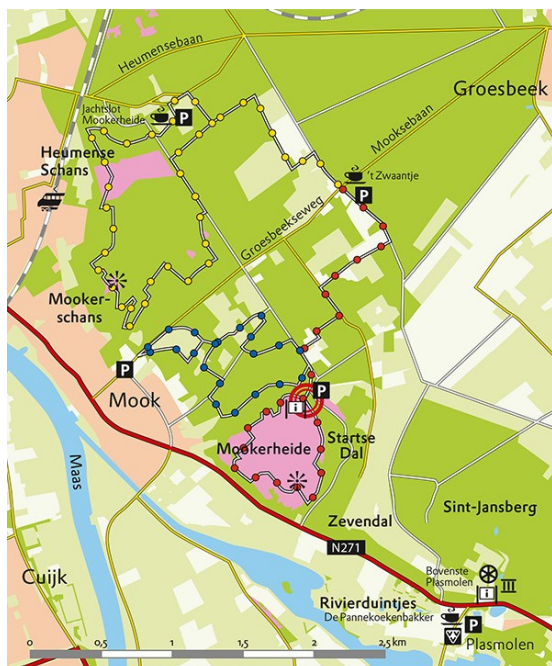

Bitterkruid bremraap

Excursie Mookerheide 27 augustus 2022

Tekst en foto's: Cor Nagelmaeker

Deelnemers: Ellen, Gonnie, Heleen, Henk, Niels, Simon en Cor

Om half negen zetten we koers richting Nijmegen. Net ten zuiden van Nijmegen, waar het bosrijke landschap via een steile helling over gaat naar de Maas, liggen grenzend aan elkaar de Mookerheide, de St. Jansberg en de Heumense Schans. Daar gaan we vandaag kijken. Het belooft dus een druk dagje te worden, maaaaarr . . . eerst zetten we ons, zoals de traditie gebiedt, neer op een terras.

De eer valt dit keer te beurt aan het terras van boscafé 'de Zweep' aan de Groesbeekseweg te Malden. We kijken uit op het zweefvliegveld van de Nijmeegse Aeroclub, alwaar het een drukte van belang is. Voor ons allen, die nooit zelf hebben zweefgevlogen, zijn de al dan niet gewichtige activiteiten, die zich voor onze ogen afspelen, een bron van vermaak. De mededeling op een bord bij de ingang van het boscafé dat ene Willeke van Baal zich zelve zou ophouden onder de tent, roept bij menigeen vragen op. Wat doet zij daar? Met wie? Is het ernstig? Gebeurt dat vaker? Heeft ze straf? We blijven zitten met al onze vragen. Niettemin laten we ons de koffie met gebak voortreffelijk smaken.

Vanaf hier rijden we naar onze eerste stop: het treinstation Mook - Molenhoek, gelegen aan de Maaslijn Nijmegen - Roermond. Op de parkeerplaats bij het station vangt

de excursie echt aan en wel onmiddellijk. We staan namelijk op een soort van spoorwegemplacement, met de daarbij behorende flora. Deze bloeit vanwege de droogte wat minder uitbundig dan gewoonlijk, maar er is hier genoeg te zien. We noteren o.a.: kompassla, St. Janskruid, stalkaars, groene naalddaar, slangenkruid, boerenwormkruid, teunisbloem, wilde peen en bijvoet. Er is van alles te zien. We bevinden ons nagenoeg op het perron. Je kunt hier botaniseren vanuit de trein!

En ook zien we de hier veel voorkomende blauwvleugelsprinkhaan. Bekend van de duinen, de Veluwe en van deze streek. Bij het opvliegen zien we pas de prachtige blauwe achtervleugels van het verder onopvallende beestje.

Na deze mooie plek gaan we op pad naar de Heumense schans gelegen in een klein restant van de Mookerheide. Er is zelfs sprake van twee schansen, de een is een 5-puntige: de Heumense schans. Wat verderop ligt de Mookerschanse, die vierkant is.

We noteren onderweg duinriet, gevlamde fijnstraal en een fraaie knikkergal. We zien ook hier dat de droogte er

Opgang Heumense schans

flink inhakt. De lijsterbessen zijn verdroogd, de blaadjes hangen er slapjes bij. Veel bladeren liggen op de grond herfstachtig te wezen. De heide kleurt hier en daar paars, maar is veelal bruin van kleur. Anderzijds het zonnetje schijnt en we zijn in opperbeste stemming. We lopen over zanderige paden door de heide naar het hoogste punt op de helling. We betreden de Heumense schans klimmend over een soort zandtrap. De schans is nog te herkennen aan de aarden wallen die nog duidelijk te onderscheiden zijn en ook de gracht uithollingen zijn herkenbaar. Daardoor zijn ook de punten van de ster-vormige schans nog te zien.

Uitkijktoren Mookerschanse

Vervolgens bezoeken we de Mookerschans. Ook hier herkennen we de aarden wallen en de grachten. We beklimmen de uitkijktoren die een magnifiek uitzicht biedt tot ver in Brabant. We zien Cuyck liggen aan de overkant van de Maas. Dit is het woongebied van zandhagedis, hazelworm en gladde slang. Ook de roodborsttapuit en nachtzwaluw komen hier voor. We zien rond de toren ondermeer heggenduizendknoop, klein springzaad en kleine duizendknoop.

We lunchen gezeten op planken aan weerszijden van een doorgang in de aarden wal van de schans.

Hierna gaat het terug naar de auto's. Onderweg laat een zandhagedis zich nog goed bekijken. En zien we hennepnetel, nagelkruid, akkerkers, bitterkruid en middelste teunisbloem. Weer terug in bebouwd gebied zien we kleine brandnetel, levermos, geelrode naalddaar, westerse karmozijnbes en viltganzerik. Terug op het emplacement ontkent Ellen de rups van de meriansborstel, een nachtvlinder.

Westerse karmozijnbes

Rups van de Meriansborstel

We rijden vervolgens naar het grootst overgebleven stuk van de Mookerheide.

Vanaf de parkeerplaats is het maar een korte wandeling naar het prachtige natuurreservaat dat wordt beheerd door Natuurmonumenten. We worden bij aankomst op de heide meteen betoverd door het prachtige uitzicht c.q. vergezicht. Onwillekeurig gaan de gedachten even terug in de tijd.

Het is 13 april 1574. Lodewijk en Hendrik van Nassau, broers van Willem van Oranje, zijn met hun leger van ongeveer 8.000 manschappen zojuist bij Mook aangekomen. Ze willen hier via de oostelijke Maasoever naar de Betuwe trekken, waar hun broer Willem van Oranje met zijn leger verblijft. Wat ze niet weten is dat de Spaanse troepen een dag eerder al bij Grave de Maas

Mookerheide

zijn overgestoken via een pontonbrug. Op de volgende dag 14 april vindt op de Mookerheide een van de bloedigste gevechten uit de 80-jarige oorlog plaats, bekend als 'de Slag op de Mookerheide'.

Ongetwijfeld hebben de beide schansen die we daarnet bezochten hier een rol in gespeeld. Zowel Lodewijk (36) als Hendrik (23) sneuvelen.

Bijzonder: Tijdens een bezoek aan het Vaticaan kreeg koning Willem-Alexander in juni 2017 de bevelhebberstaf van Willem van Oranje overhandigd. Deze was verloren gegaan tijdens de slag. De staf was teruggevonden in een Jezuïeten klooster, alwaar deze sinds 1921 werd bewaard!

We wandelen verder over deze historische heide. Een tamelijk intensieve onderneming, want: nog al warm, behoorlijk op en af, zware rugzakken en kleine beentjes. Bij het verlaten van de heide slaan we een pad in dat naar de St. Jansberg voert. De St. Jansberg is een stuwwal uit de voorlaatste ijstijd die de ver-

binding vormt tussen de Mookerheide en het Reichswald in Duitsland. De heuvel is een onderdeel van het Pieterpad. Ook hier weer zandpaden die veelal op, te weinig weer af gaan. En genieten van de prachtige hellingbossen met statige beuken, eiken en hulst. Er stromen beekjes vanaf hier naar de Maas. Midden in het sprookjesachtige bos passeren we de Bovenste Plasmolen, gelegen aan een kunstmatig meertje dat gevoed wordt door een van die beken. Deze watermolen dateert uit 1725 en werd gebruikt voor de papierfabricage. Later werd er olie en graan gemaakt. De St. Jansberg is een van de vier plekken in Nederland waar het vliegend hert zijn domicilie vindt. Ook leven hier veel dassen.

Vanaf hier lopen we voort naar de Kiekberg. Op weg er naar toe constateren we dat we inmiddels drie soorten spechten hebben vastgesteld: de grote bonte-, de groene- en de zwarte specht! Deze 'berg' is maar 77 meter hoog maar wel de zoveelste kuitenbijter van de dag. Edoch de Kiekberg is wel een waardige afsluiting van onze bijna on-Nederlandse wandeltocht.

We besluiten onze excursiedag met een welverdiend diner bij 'Pandje 4' in Groesbeek. De 4 wordt ons al gauw duidelijk gemaakt door de serveerster die ons opdraagt, voor 2 eetrondes, 2 gerechten te bestellen. En inderdaad zo wordt het geserveerd: $2 \times 2 = 4$ gerechten. Het is overdadig en heerlijk! Zo komt een gezellig eind aan deze prachtige excursiedag. Een welgemeend en luidkeels bravo voor excursieleider Niels!

Bovenste Plasmolen

Excursie Marker Wadden

Door Henk de Vos

Op vrijdagmiddag 13 mei bezochten we als vogelwerkgroep voor de eerste keer de Marker Wadden.

Een middagexcursie was de enige mogelijkheid na de nodige uitstel wegens corona, want de Marker Wadden worden druk bezocht door bezoekers en de boot er naar toe heeft maar een beperkt aantal plaatsen.

De reis met de catamaran boot "Aqua Shuttle" vanaf Lelystad haven, was op zich al een hele belevenis, er woei een stevige wind met daarbij flinke golven op het Markermeer en de catamaranboot danste, zodra hij buiten de haven kwam over de golven met een snelheid van 20 knopen. Als het langer had geduurd dan

Foto: Wouter van Dusseldorp/Zeepost

30 minuten waren we beslist zeeziek geworden.

De Marker Wadden liggen 10 km vanaf Lelystad in het noorden van het Markermeer en bestaan uit opgespoten platen van zand en slib. Ze zijn aangelegd om de waterkwaliteit van het Markermeer te verbeteren. Er zijn 5 eilanden met er omheen een buitenrand van zandduinen. Aan de westrand ligt een stortstenen rand om te voorkomen dat golfslag de eilanden wegspoelt.

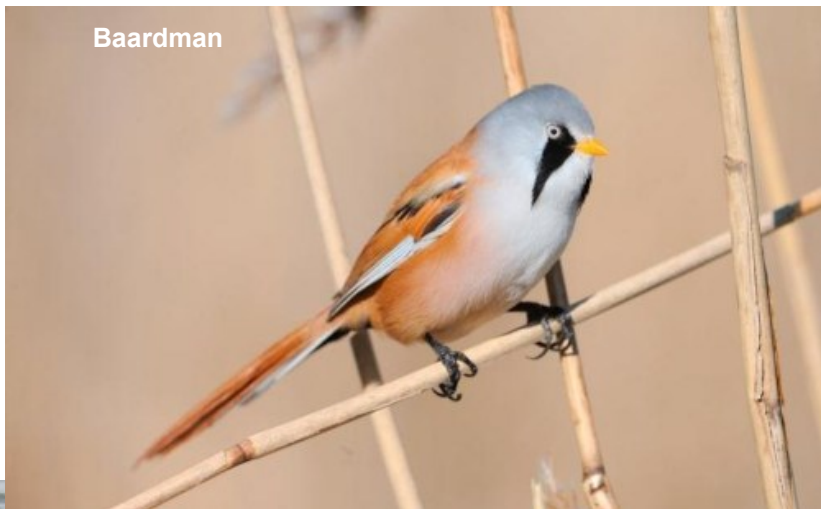
Het water kan op diverse plaatsen naar binnen stromen waardoor er uitgestrekte slikvelden zijn waarop veel riet groeit.

In mei waren de vlaktes geel gekleurd door bloeiende moerasandijvie, een prachtig gezicht. [Zie de foto van Oscar de Pauw op de volgende bladzijde]

Alleen het hoofdeiland mag worden bezocht en daar staan dan ook enkele eenvoudige houten gebouwen voor overnachtingen ook een horecagelegenheid en er is een haven.

Zodra we voet aan wal zetten kregen we al een echt eilandgevoel. De bootpassagiers kunnen bij aankomst op eigen gelegenheid over de wandelpaden het eiland verkennen. Omdat de eilanden nog zo nieuw zijn hebben ze nog maar een beperkte vogelbevolking maar het aantal soorten dat er gezien wordt groeit snel. Wij kwamen die middag toch aan zeker 40 soorten met daarbij best veel bijzondere.

Baardman

Bij de gebouwen zagen we overal witte en ook enkele gele kwikstaarten die daar broedplekken gevonden hebben en natuurlijk spreeuwen.

Op de slikplaten foerageren veel bontbekplevieren en kleine plevieren en de ervaren vogelaars hoorden ook meteen de roepjes van baardmannetjes die hier erg talrijk hier voorkomen.

Als er één soort is die op het hoofdeiland van erg dichtbij kan worden bekeken is het wel de baardman.

Van de roofvogels zagen we enkele bruine kiekendieven en torenvalken en verder een foeragerende reuzenster tussen de talrijke visdiefjes. Erg bijzonder dat

een reuzenster in het voorjaar hier voorkomt.

Natuurlijk zijn steltlopers het vaakst te zien, tureluurs, kluten, scholeksters en kieviten en ook nog twee overvliegende regenwulpen. We herkenden ze door hun kenmerkende "Bie-Bie-Bie" roep.

Aan de noordkant van het eiland zat een grote oeverzwaluw kolonie in een steile zandrand. Vele tientallen nestgaatjes waren te zien, de nestwand was afgezet om te zorgen dat mensen niet op de wand zouden lopen en de gaten mogelijk zouden instorten.

Verder zagen we enkele prachtige zwartkopmeeuwen in een kolonie kokmeeuwen.

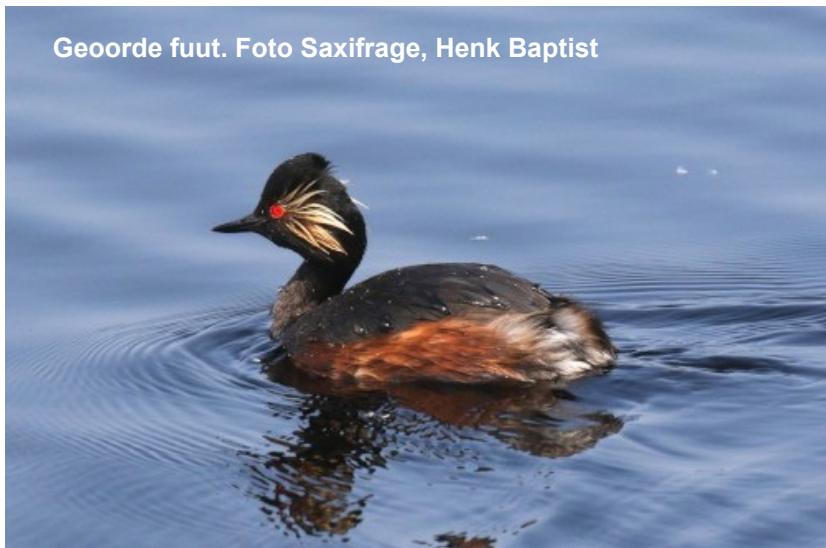
Als tropische verrassing waren nog twee flamingo's te zien; het is bij deze soort vaak onduidelijk of het ontsnapte diertuinvogels betreft (meestal) of dat het wilde vogels zijn, wat toch wel mogelijk is.

Aan het einde van de wandeling van 2,5 uur zagen we twee geoorde futen, een prachtige kleine futensoort.

We dronken als afsluiting nog wat op het terras van de horeca gelegenheid (waar ook toiletten zijn) voordat we om 17:30 uur weer in de catamaran stapten om naar Lelystad te worden vervoerd.

Het was volgens alle 8 deelnemers een zeer geslaagde excursie naar een stuk nieuwe natuur, waarbij het erg interessant was om te zien hoe snel allerlei soorten zich hier al hebben gevestigd. We zijn erg benieuwd hoe dit de komende jaren zal ontwikkelen en zullen er zeker nog weer een excursie naar toe organiseren. Een aanrader.

Geoorde fuut. Foto Saxifrage, Henk Baptist

Fietsexcursie langs het Reevediep

Tekst Henk de Vos

Foto's: Jaap Dekker (J) en Simon Miske (S)

Op zaterdagochtend 14 mei, organiseerde de vogelwerkgroep een vogelexcursie op de

fiets langs het Reevediep. De weersomstandigheden waren goed, het was zonnig en er was weinig wind en de temperatuur was aangenaam.

We vertrokken met een groep van 7 personen om via de Nieuwendijkbrug in oostelijke richting te rijden naar de Enk.

Een groep van 15 krooneenden was hier aanwezig. Zowel vrouwtjes maar ook de schitterende mannetjes met de goudgele koppen en diep rode snavels. De krooneend is de laatste jaren in steeds grotere groepen te zien. Hij foerageert veel in de randmeren op kranswieren en profiteert van de verbeterde waterkwaliteit.

Hier ook veel eenden soorten vooral krakeenden maar ook wintertalingen.

Een opvallend eendje met een helder blauwe

Rosse Stekelstaart [J]

snavel was aanwezig nl. de rosse stekelstaart. Een Amerikaanse exoot die ontsnapt is uit waternvogel- volières. Hij plant zich in het wild ook voort. De soort wordt bestreden omdat hij een invasieve exoot is die hybridiseert met de Europese witkopsneeuwsneeuwsneeuw.

In de Enk was ook een groep lepelaars aan het foerageren.

Nadat we onder de N50 en de Hanzelijn waren doorgefietst kwamen we in het oostelijke Reevediep Hier zagen we een zeldzame soort die zo nu en dan hier te zien is nl de steltkluut. Dit is een elegante steltlopersoort van het Middellandse zee gebied met extreem lange poten

Lepelaar [S]

die met enkele 10 tallen exemplaren zomers in Nederland opduikt.

Deze prachtige en bijzondere vogel hebben we een lange tijd met onze telescopen kunnen bekijken.

We maakten onze route compleet door via de brug bij de Kamper Straatweg naar de Noordelijke dijk langs het Onderdijks te fietsen.

Naast de Koerskolk zagen we op een grote ondiepe waterplas ook weer veel steltlopersoorten en plevieren met daarbij ook een kleine strandloper.

Terug bij de Nieuwendijk brug konden we terugkijken op een geslaagde excursie met bijzondere vogelwaarnemingen.

Steltkluut [J]

Ochtendexcursie Vreugderijkerwaard 30 april 2022

door Oscar de Pauw

Op een bewolkte maar op een paar miezerbuitjes na droge zaterdag waren er bij aanvang van de excursie 8 deelnemers aanwezig op de parkeerplaats bij de Vreugderijkerwaard. Na een korte inleiding door de excursieleider zijn we de dijk opgelopen waar we gelijk mooi over het gebied heen konden kijken. Op het water waren naast de nodige soorten eenden zoals kraakeend, wilde eend ook grauwe ganzen en brandganzen te zien. In het grasland

Bergeend. Foto Piet Musterman-Saxifraga

voor ons lieten o.a. graspiepers zich mooi bekijken. Op een gegeven ogenblik vloog alles op, dit kwam door twee zeearenden die boven het gebied aan het foerageren waren en zich daarna mooi door de telescoop lieten bekijken in een hoge boom.

Hierna zijn we naar de vogelkijkhut gelopen daar zagen we o.a. aalscholver, kluut, visdief, fuut, tureluur, bergeend, grote Canadese gans, slobbeend, ooievaar, kokmeeuw en scholekster. Vanaf het pad naar de hut lieten gele kwikstaart en kneu zich meerdere keren goed bekijken.

Vanaf hier zijn we het pad verder afgelopen richting het wildrooster en toen het wandelpad opgegaan wat naar de IJssel loopt. Dit was goed be

gaanbaar. In de bosschages hoorden we o.a. zwartkop, tuinfluiter, fitis en winterkoning. Tevens zagen we daar ook grote bonte specht, tjif tjaf en putter. Op een eilandje op een plas zagen we nog een oeverloper.

In een lage struik liet een grasmus zich goed horen, oor velen van ons de 1^e van dit voorjaar. Tijdens de koffie pauze vlak bij het einde van het wandelpad konden we wederom genieten van een gele kwikstaart dit naast o.a. buizerd en houtduif. Helaas kregen we tijdens het koffie drinken ook een klein miezerbuitje maar dat mocht de pret niet drukken.

Op de terugweg richting de hut zagen we o.a. nog een zeer late smient, dit naast een huismus, spreeuw en vink. Bij de hut aangekomen hebben we daar nog even rondgekeken en daarna zijn we weer richting de parkeerplaats gelopen.

Het was weer een geslaagde excursie met mooie waarnemingen.

Soortenlijst met dank aan Ellen van Knippenburg, Blauwe Reiger, Aalscholver, Grauwe Gans, Brandgans, Grote Canadese gans, Knobbelzwaan, Bergeend, Kluut, Scholekster, Tureluur. Grutto, Kievit. Oeverloper, Ooievaar, Visdief, Zwarte Stern, Kraakeend, Wilde Eend, Smient, Slobbeend, Kuifeend, Fuut, Meerkoet, Kokmeeuw, Zilvermeeuw, Kleine mantelmeeuw, Boerenzwaluw, Putter, Buizerd, Zeearend, Witte Kwikstaart, Gele kwikstaart. Kneu, Grasmus, Graspieper, Grote bonte specht, Merel, Tuinfluiter, Fitit, Tjif tjaf, Vink, Winterkoning, Zwartkop. Rietgors, Huismus, Spreeuw, Houtduif, Kauw, Gaai, Ekster en Zwarte Kraai.

Kneu. Foto: Piet Musterman-Saxifraga

Zwarte stern. Foto: Piet Musterman-Saxifraga

Excursie Programma Vogelwerkgroep 2^e halfjaar 2022

Zaterdag 24 september 2022 Wageningse hooilanden en Blauwe Kamer

Vertrek 08:00 uur van Burgemeester Berghuisplein Kampen

Terugkomst in Kampen ca 17:00 uur

Excursieleider: is Simon Miske Telefoonnummer 06-13123413

I.v.m. carpooling uiterlijk de donderdagavond voor de excursie aanmelden.

Meerijden kost € 10,-- bij vertrek te voldoen aan de excursieleider.

Zaterdag 08 oktober 2022 Ochtend fiets excursie Reevediep

Vertrek 09:00 uur aan de Kampen kant van de Nieuwenbrug over het Reevediep

Terugkomst bij de Nieuwenbrug ca 12:00 uur.

We gaan in kleine groepjes de vogels in het gebied bekijken.

Excursieleider: is Henk de Vos Telefoonnummers 06-30157915 of 038-3324758

Graag uiterlijk de donderdagavond voor de excursie aanmelden.

Zaterdag 05 november 2022 Dagexcursie Zuid West Friesland

Vertrek 08:00 uur van Burgemeester Berghuisplein Kampen,

Terugkomst in Kampen ca 17:00 uur

Excursieleider is Oscar de Pauw telefoonnummer 06-13750331 of 0321-382873

I.v.m. carpooling uiterlijk de donderdagavond voor de excursie aanmelden.

Meerijden kost € 10,-- bij vertrek te voldoen aan de excursieleider.

Zaterdag 26 november 2022 Landelijke SOVON dag

Nadere informatie volgt via de digitale nieuwsbrief en de website.

Zaterdag 17 december 2022 Dagexcursie Lauwersmeer Groningen Friesland

Vertrek 07:30 uur van Burgemeester Berghuisplein Kampen

Terugkomst in Kampen ca. 17:00 uur.

Excursieleider is Anton Wielink Telefoonnummer 038-3321562

I.v.m. carpooling uiterlijk de donderdagavond voor de excursie aanmelden.

Meerijden kost € 15.00, bij vertrek te voldoen aan de excursieleider

42 jaar Heemtuin Kampen deel 2

Tekst en foto's: Cor Nagelmaeker

Voordat u dit artikel gaat lezen, wil de redactie u even iets over de achtergrond vertellen en tevens namens de vereniging een dankwoord aan Cor uiten.

Op vrijdag 24 juni heeft wethouder Jan Peter van der Sluis (Beheer Openbare Ruimte) een naambord onthuld aan het Cor Nagelmaekerp pad in de Heemtuin van Kampen. Dit is een eerbetoon aan Cor Nagelmaeker, lid van onze vereniging. Cor is zeer begaan met alles wat groeit en bloeit en de daartoe noodzakelijke biodiversiteit. Vandaar ook zijn intense betrokkenheid, zowel vroeger als nu, bij de ontwikkeling en renovatie van de Heemtuin in Kampen.

Naast zijn uitgebreide kennis, heeft ook zijn praktisch inzicht tot de huidige resultaten geleid. Je kon de Heemtuin niet bezoeken of je trof/treft Cor er aan om, adviserend en zelf de handen uit de mouwen stekend. Met het resultaat mag iedereen blij zijn, want 'onze' Heemtuin is, in tegenstelling tot veel andere in ons land, volledig voor publiek toegankelijk.

Wethouder Jan Peter van der Sluis bedankte Cor met de volgende woorden (bron weekblad De Brug, ook voor bijgaande foto): "Ik ben blij dat de heemtuin mede dankzij Cor Nagelmaeker nu weer in oude luister is hersteld. Dat we hier aandacht voor hebben en ook in investeren, sluit aan bij onze plannen om meer toegankelijk 'groen' voor inwoners te creëren in de wijken. In coronatijd hebben we gezien hoe belangrijk het is om even naar buiten te kunnen voor een ommetje en ontspanning in een stukje natuur. De heemtuin heeft zijn allure weer terug en ik hoop dat velen daar met mij met plezier in zullen verblijven."

Redactie

Foto: Tennakes

Gemeente eert Cor Nagelmaeker met bord aan vernieuwde Heemtuin

Inleiding

Sinds het vorige artikel over de renovatie van de heemtuin is er al weer enige tijd verstreken. Ondanks tegenslagen in de vorm van o.a. ziekte en personeelsgebrek, zijn er toch weer vorderingen gemaakt. Bij de ingang zijn borden neergezet. Een waarop de plattegrond van de tuin te zien is. Op het andere bord staan toegangsregels voor bezoekers om duidelijk te maken dat de heemtuin geen vrijplaats meer is voor allerlei activiteiten die er voorheen plaatsvonden.

Plattegrond

Op de plattegrond zijn naast de paden en de waterpartijen ook de in kleuren weergegeven biotopen te zien. Daarin staan coderingen die verwijzen naar een korte beschrijving van dat biotoop elders op het bord. Om de bezoeker nog beter van dienst te zijn, komen er ook nog een aantal bordjes in de tuin met uitleg.

Beschrijving van de biotopen:

AR = Akker Op akkers wordt graan verbouwd, zoals hier bijvoorbeeld rogge. Dit is tevens het leefmilieu van de akkerplanten. Om deze akkerflora te behouden moet de akker ieder jaar worden omgespit en ingezaaid. Bekende akkerplanten zijn klaproos, korenbloem, kamille en boldierik.

BN = Naaldbos Naaldbomen hebben in plaats van bladeren naalden. 's Winters blijven naaldbomen groen. Ze kunnen goed groeien op zanderige bodems. In de heemtuin groeien o.a. grove den, jeneverbes, lariks, zilverspar en taxus.

BR = Loofbos Op (matig) voedselrijke grond. Bomen die er groeien: zomereik, wilde lijsterbes, es, meidoorn en vlier. In de kruidlaag vind je bosplanten als bosanemoon, gevlekte aronskelk, salomonszegel, maagdenpalm, speenkruid en mannetjesvaren.

BST = Stinsbos Door de handel vanaf de 16^e eeuw, werden planten uit het Middellandse Zeegebied aangevoerd. Ze werden aangeplant rond de Stinsen, dit zijn Friese buitenplaatsen. Veel van deze planten hebben bol- len. Ze bloeien vooral in het voorjaar. Soorten: sneeuw- en lenteklokje, bostulp, holwortel, vogelmelk, gele ane- moon en daslook.

GK = Ijsselduin Dit is een kalkrijk grasland. Planten die hier groeien waren vroeger veel te vinden op de rivier- duinen langs de IJssel. Deze duinen bestonden uit kalkrijk zand. Ondanks (of dankzij!) de vaak arme grond is het een bloemrijke milieu. Hier groeien: walstro, ratelaar, morgenster, hazenpootje, sint Janskruid en hopklaver.

GR = Grasland Op (matig) voedselrijke grond. Langs het verharde looppad ligt voedselrijke grond, naar het bos toe wordt de grond steeds armer. Dit zorgt voor een meer gevarieerde begroeiing. Soorten die je hier aantreft: wilde peen, margriet, cichorei, knooppkruid, duizendblad, pastinaak, smeerwortel en fluitenkruid.

MR = Moerasbegroeiing Op de natte gedeelten in de heemtuin vinden we planten die van een vochtig en voedselrijk milieu houden. Er wordt afwisselend om de 2 à 3 jaar gemaaid, om te voorkomen dat hier bos ontstaat. 's Winters biedt het stuk dat niet wordt gemaaid overwinteringskansen voor insecten. Planten hier zijn o.a.: wederik, moerasspirea, valeriaan, koninginnenkruid.

RR = Voedselrijke ruigte Ruigtes kunnen zich ontwikkelen op plaatsen waar de mens geen of weinig onderhoud doet. De begroeiing kan behoorlijk hoog worden. Om te voorkomen dat hier bos ontstaat, worden de ruigtes om de paar jaar gemaaid. Soorten die je hier aantreft zijn: boerenwormkruid, dagkoekoeksbloem, brandnetel, witte dovenetel, wilde kaardenbol en fluitenkruid.

RT = Kalkrijke ruigte Op de zandheuvel tref je veel 2-jarige soorten aan, typisch voor kalkrijke zandgronden. In het eerste jaar vormen deze planten enkel een rozet van bladeren. In het tweede jaar groeien ze uit en gaan bloeien. Soorten hier zijn koningskaars,

zwarte toorts, teunisbloem, slangenkruid, zeepkruid en wilde reseda.

SM = Stenige milieus Zelfs op een muur en op rotsen kunnen wilde planten leven. De wortels vinden hun weg in de scheuren en spleten en in het cement. Soorten: varens, muurleuvenbek, gele helm-bloem, muurpeper en sommige grassen.

WK = Waterkant Op de grens van water en land vinden we de oeverplanten. Je kunt ze vinden langs de sloot en langs het water om de heemtuin. Het zijn soorten die rond Kampen uiteraard veel te vinden zijn. Bekijk: gele lis, egelskop, dotter, zwambloem, watermunt, lisdodde en kattenstaart.

Gele lis

Kruipend zenegroen

Stengelloze sleutelbloem

Kattenstaart

Wat is er verder veranderd?

Betonnen pad

Hoewel een betonnen pad nu niet direct refereert aan een natuurlijke omgeving als een heemtuin, hebben we hier toch voor gekozen. Dit omwille van, de door de gemeente gewenste toegankelijkheid. Dit met het oog op de minder valide bezoekers, die we nu inderdaad regelmatig een wandeling zien maken. Het pad is zo aangelegd dat bezoekers langs nagenoeg alle biotopen geleid worden. Vanaf de vlonderbrug is er ook veel beter zicht gekomen op de waterpartijen. Voor het comfort zijn enkele zitbanken langs het pad geplaatst. [zie afbeeldingen op de volgende bladzijde]

Muurtje

Inmiddels is een muurtje opgebouwd. We verwachten hier enkele soorten die op zo'n stenig milieu thuis horen. De gebruikte bakstenen zijn meer dan 150 jaar oud en afkomstig van de voormalige glashandel aan de Bovenhavenstraat. Deze oude bakstenen zijn poreuzer en geven planten meer kans. Ook het cement is van een vroeger in gebruik zijnde kalkrijke samenstelling.

Klimplantenboog

Over het schelppad is een boog gemaakt. Deze raakt inmiddels begroeid met kamperfoelie, hop en bosrank.

Vleermuistoren

De toren is door Matthijs Bakker en een aantal kinderen van het Prisma toegankelijk gemaakt voor andere dieren dan alleen vleermuizen. Zoogdieren, vogels en insecten kunnen nu ook een plek vinden om te schuilen of te nestelen.

Puinhelling

De puinhelling was in het voorjaar al rijkelijk begroeid met wede. Later kwamen akkerhoningklaver en toortsen.

Inloop zoogdiere

Doorsteek sloot

De wat avontuurlijker bezoeker kan zich wagen aan een wandeling over de sloot heen. De oversteek bestaat uit stukken boomstam. Zo zijn de hier groeiende water- en oeverplanten beter te bekijken.

Gradiënten

De basis van onze werkzaamheden had als doel gradiënten te creëren. Een ecologische gradiënt is de geleidelijke overgang tussen verschillende biotopen. Voorbeelden van gradiënten zijn:

- * de bosrand als overgang tussen bos en grasland.
- * de oever als overgang tussen water en grasland.

Insectenhotel

Beide gradiënten zijn in de heemtuin vertegenwoordigd. Soms hebben we binnen een biotoop extra overgangen gemaakt. Zo is midden in het grasland (GR) de donkere grond die langs het betonpad ligt, over een zone van enkele meters, gemengd met het zand langs de bosrand. In plaats van twee hebben we hier nu drie gradiënten! Een extra zone dus voor planten die zich juist in die gemengde zone thuis voelen. Achter het muurtje (SM) hebben we puin gestort zodat daar een rotstuintje kan ontstaan. De voorkant van het muurtje met weinig zon biedt een milieu voor andere soorten, dan de drogere en warmere achterkant. Aan de zijkanten zijn dan weer milieus ontstaan voor soorten die daar van houden.

Door al dit soort kleine verschillen hopen we zo veel mogelijk planten een groeiplek te bieden. Biodiversiteit ten voeten uit! Er zal echter nog wel wat jaren duren, eer we een duidelijke tekening zullen zien. Een en ander zal ook resulteren in een steeds fijnere afstemming in onderhoud. Het ene grasland zal een keer, een ander perceel twee keer gemaaid moeten worden. In alle gevallen zal het maaisel, het hakhout en ander groenafval verwijderd worden. Dit om de grond voedselarm te maken. Want . . . ook in onze tuin komt het voedselrijke stikstof terecht!

De heemtuin zal een onderdeel vormen van de ecologische zones die straks door Kampen heenlopen. Gelegen aan de Flevoweg die met de Europa allee, een verbinding gaat vormen tussen de IJsseldijk, de randmeren en het Roggebotse bos.

Tot slot

Hoe de heemtuin zich in de loop van de jaren gaat ontwikkelen? De tijd zal het ons leren . . . of beter gezegd: De natuur zelf zal het ons leren!

In hoeverre we ons ontworsteld hebben aan de verkeerde ondergrond weten we niet. We wachten in spanning af. Goed is te bedenken: de mens is ongeduldig, de natuur heeft de tijd!

Bij de gemeente leeft de wens dat er meer mensen worden betrokken bij de heemtuin. Misschien wilt u eens helpen met inventarisatiewerk (planten, paddenstoelen, vlinders, libellen, vogels, amfibieën). Of wilt u een uurtje helpen met hooien, wieden, snoeien of afval opruimen. Schroom niet. Het zou mooi zijn als IJsseldelta leden worden betrokken bij 'onze heemtuin' om zo de erfenis van Gerrit Frank in ere te houden!

Aanmelden kan bij Benno ten Brinke, telefoon 06-515-55-767, mail b.tenbrinke@kampen.nl.

Graslandbeheer

Natuurhistorisch museum De Hooizolder

Tekst en foto's: Anton Wielink

De Hooizolder. Zo heet de vergaderruimte van onze vereniging. Het is de zolder boven de deel van de stadsboerderij aan de Groenestraat. Misschien ben je nog nooit op De Hooizolder geweest, of al heel lang geleden tijdens een jaarvergadering of een interessante lezing. Als dat zo is wordt het tijd er weer eens een bezoekje te brengen.

De titel van dit stukje is Natuurhistorisch museum De Hooizolder. Natuurlijk is de zolder bij lange na nog geen museum maar het begin is er. Mark van der Kamp heeft er al een drietal vitrinekasten neergezet met een leuke collectie opgezette dieren en vogels, veren, nesten, eieren en schedels, eigenlijk alles wat je in de natuur kunt vinden en het bewaren waard is. En dat is volgens Mark veel.

Onlangs is er een mooie vitrinekast bijgekomen. De kast van de heer Kees Wessel. Kees woont in de Es-

doornhof en daar is men nu bezig een flink aantal huizen te renoveren. Ook die van Kees Wessel. Kees is een echte verzamelaar. Aangespoord door de onvolprezen Verkade-albums kreeg hij belangstelling voor de natuur en begon vervolgens te verzamelen wat hij in de natuur vond. Eerst één schedeltje, toen een tweede, daarna een paar eitjes uit een verlaten mezenkastje, toen een vogelringetje en zo groeide de verzameling aanzienlijk. Omdat Kees al dat moois niet in een donkere la wilde laten liggen maar er van wilde genieten kocht hij een vitrinekast. En die raakte behoorlijk vol, vooral toen een goede kennis hem een mooie koeienschedel aanbood. Achter veel schedels zit een mooi verhaal. Eéntje wil ik jullie niet onthouden. De vakanties van de familie Wessel stonden altijd in het teken van de natuur, wandelingen maken en genieten. Tijdens een vakantie in het zuiden van Engeland zag Kees eens een dode das liggen. Het beest was kort tevoren aangereden en zag er nog gaaf uit. In ieder geval de kop. Kees

reed door maar hij bleef piekeren. Een dassenschedel in zijn collectie zou toch gaaf zijn. Hij overlegde met de eigenaar van het huisje waar de familie verbleef, ook een natuurliefhebber. Samen zijn ze in het donker naar de plek des onheils (voor de das tenminste) gegaan. En in het donker werd de das vakkundig onthoofd. Goed verpakt is de schedel in Kampen aangekomen en vervolgens ook weer vakkundig van alle huid, vlees en ander materiaal ontdaan. Een mooi schedeltje dat in de vitrinekast een speciaal plaatsje kreeg.

En toen kwam de boodschap van de renovatie. Het huis moest leeg. De heer Wessel vroeg eerst of ik belangstelling had voor de verzameling. Dat had ik wel, maar ik had geen ruimte. Bovendien heb ik zelf ook een flinke verzameling die eens een andere plaats moet krijgen. Ik gaf Kees een andere oplossing: De Hooizolder. Als het bestuur het goed vond kon hij daar een mooie plek krijgen. Na het fiat van het bestuur werd de vitrinekast met inhoud op een maandagmorgen opgehaald en vervolgens op zijn nieuwe plek op De Hooizolder neergezet. Natuurlijk kun je de foto's bekijken maar die geven slechts een matige indruk van wat er te zien is. Ze zijn vooral bedoeld om je te bewegen eens de trap in de stadsboerderij te gebruiken en vervolgens op De Hooizolder rond te kijken. Als je het goede moment uitkiest staat er ook altijd wel een kopje koffie klaar.

Blik door mijn lens

Als hobbyfotograaf vind ik het leuk om jullie mee te nemen in mijn blik door mijn lens.
Ik ben voornamelijk geïnteresseerd in natuurfotografie.

Vakantie is voor mij een erg fijne tijd om op pad te gaan met mijn camera.
In September zijn we met ons minicampertje door Frankrijk en een stukje door de Spaanse Pyreneeën getrokken.
In de Pyreneeën heb ik een ervaring opgedaan die ik nooit meer ga vergeten.
Onverwachts stond ik op een voederplek voor gieren.
Natuurlijk vlogen er veel gieren en een aantal rode wauwen rond.
Een vale gier had besloten om niet de bergen in te gaan, maar te blijven wachten op de voerplek.
Vandaar dat de foto's zo dichtbij genomen konden worden.
Naast de gieren zijn de muurhagedissen ook erg fotogenieke beesten.
En als klap op de vuurpijl kwam ik tijdens een avondronde met de hond diverse vuursalamanders tegen.

Marc van der Kolk

mvdk.fotografie

Tradities om in ere te houden: vaartocht met de nieuwe burge- meester

Verenigingsnieuws

Door Jessica Borst

Op vrijdag de 13e in mei van dit jaar was het nogal 'boesterig' weer. Wind en golven bij de Ramspol maakten dat Hans & Reini Houkema zich achter de oren krabden. Zouden we wel gaan varen met met burgemeester Sander de Rouwe? Want dat was het plan, maar was het verantwoord?

Het hele plan grijpt terug naar het verleden van de vereniging. In 2009 werd Bort Koelewijn, de vorige burgemeester, in Kampen geïnstalleerd. De toenmalige voorzitter van onze vereniging, Hans Meselink, nodigde hem en zijn echtgenote destijds uit voor een vaartocht door de IJsseldelta. In de zeilpunter van Hans & Reini kon toen uitgebreid worden verteld over ons gebied en de noodzaak van natuurbescherming.

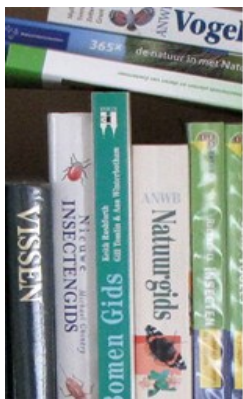

Dit jaar wilden we deze traditie voortzetten met de nieuwe burgemeester. En we zijn inderdaad gaan varen. Sander de Rouwe had zich zeer verheugd om het water op te gaan, juist in zo'n bijzondere boot. Hij keek er naar uit om de omgeving vanaf het water te zien. Voor in de boot zittend, ving hij nogal wat buiswater op, dus heel comfortabel was het niet. Hij had gelukkig van Reini een stevige regenjas gekregen. Ook aan boord waren Marc van de VWG en Jessica. Op de Zandkrul hebben we een wandeling gemaakt, er stond nogal wat wind dus veel vogels hoorden we niet. Wel zagen we gierzwaluwen en de zeearend.

De burgemeester benadrukte dat hij de natuur in en rond Kampen heel mooi en heel belangrijk vindt. Voor hem één van de redenen om te solliciteren in onze Gemeente.

We hopen van harte dat de vaartocht hem nog meer redenen heeft gegeven om zich sterk te maken voor onze natuur.

NATUURBOEKEN

Door Henk Dorgelo

DE IJSVOGEL

In het boek **'Ecologie en verplaatsingspatroon van de IJsvogel'** publiceren Frans van Erve en Henk Moller Pilot de resultaten van hun onderzoek naar het herstel van de ijsvogel nadat deze vogels na de strenge winter van 1963 vrijwel verdwenen waren. Ze begonnen dat onderzoek eerst in het midden van Noord-Brabant en breidden het later uit tot delen van Limburg, Gelderland en de Belgische provincies Antwerpen en Limburg. Dit duurde van 1965 t/m 1972. In die periode hebben ze wel 250 broedgevallen onderzocht en meer dan 1800 (achttienhonderd!) IJsvogels geringd. IJsvogels produceren na zo'n koude winter veel jongen en brengen diverse nesten groot.

Uit hun onderzoek bleek dat weinig jonge ijsvogels in de directe omgeving van de ouders blijven, maar de meeste verlaten het gebied waar ze grootgebracht zijn, hetgeen waarschijnlijk het gevolg is van het territoriale gedrag van de oudervogels. De gemiddelde afstand tot het ouderlijk territorium is ongeveer 30 kilometer, maar meer dan 200 kilometer komt ook voor.

Een laag percentage van de ijsvogels trekt na de zomer naar Frankrijk en Spanje. In de wintermaanden ontvangen we hier gasten uit het Noorden en Oosten van Europa. Tussen hun verhaal door hebben ze veel schema's en kaarten opgenomen.

Het niet erg dikke boek is overigens fraai uitgegeven door de Ecologische kring Midden-Brabant en Pictures Publishers. Veel mooie foto's van IJsvogels sieren het boek; op de voorkant ervan staat een prachtige actiefoto. Dit boek is zijn prijs van € 17,50 meer dan waard.

DE WILDE EEND

In de gewiekste vogelgids van Nico de Haan wordt de wilde eend als volgt omschreven: *Middelgrote eend; gehele jaar aanwezig; de wilde eend leeft in groepen in parkvijvers en in het buitengebied; de woerd heeft een groene, flonkerende kop met een mooie witte ring; de mannen fluiten tijdens de balts naar de vrouwen; tijdens de rui lijken ze op de vrouwen. De mannensnavel is dan geel, die van de vrouwen neigt naar oranje, meer zeemkleur; vrouwen kwaken; de woerd heeft een krul in de staart; wilde eenden grondelen en kunnen niet duiken.*

Gerard Ouweneel is de auteur van de monografie over **'De wilde eend'** in de vogelserie van Atlas Contact. Hij is al van jongs af aan gebiologeerd door deze eend, die je overal waar water is wel kunt tegen komen. Ze broeden in de stad zelfs wel in kleine tuintjes, die grenzen aan een stadspark. Ouweneel trok vroeger veel op met T. Lebrecht, een waterwildkenner van professie; tijdens het ordenen van diens nalatenschap kwam hij op het idee van deze monografie.

Overigens gaat het de laatste jaren niet erg goed met de wilde eend. De kuikenoverleving is erg laag, hetgeen o.a. z'n oorzaak kan vinden in de afname van insecten. Maar ook snoeken en blauwe reigers lusten er wel pap van. En als een moedereend over een dijkje loopt met een aantal jongen achter zich aan, en er blijft er eentje achter, dan kijkt ze er niet meer naar om. En de mannetjes letten helemaal niet op hun nageslacht! Die zijn al met hun rui bezig.

Eenden hebben overigens een uitgebreide voedselkeuze: zaden, waterplanten, allerlei gewassen, ongewervelde waterdieren, amfibieën en visjes.

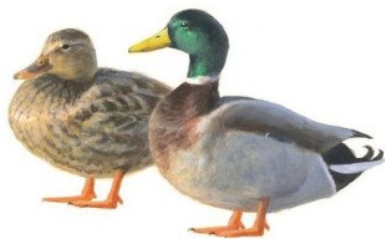
Wilde eenden hebben een wijdverspreid voorkomen, ze komen bijna over de hele wereld voor, ook omdat emigranten ze meenamen, o.a. naar Australië en Nieuw-Zeeland.

Dit boek van Ouweneel brengt deze 'gewone' eend weer dichterbij. Behalve op de voorkant van het boek staan er verder geen afbeeldingen in. De prijs ervan is € 22,99 (ISBN 9789045044651).

Gerard Ouweneel

atlas contact

De wilde eend

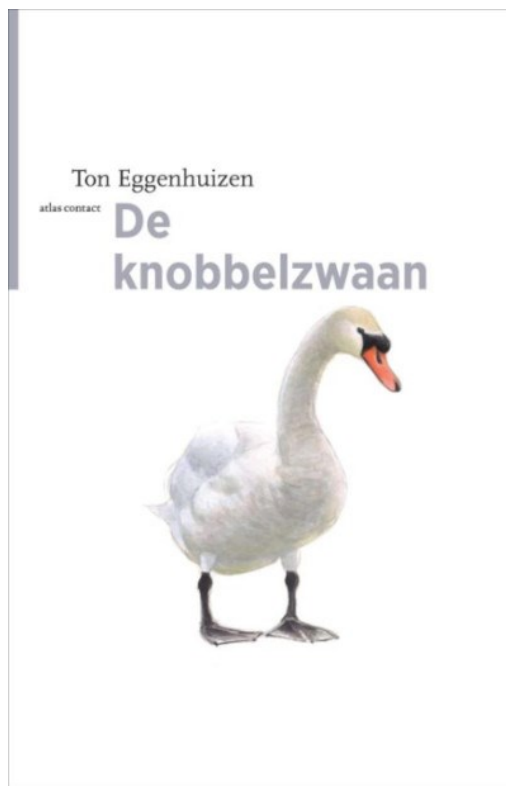
DE KNOBBELZWAAN

Velen vinden de knobbelzwaan een van onze sierlijkste vogels. Ton Eggenhuizen is stadsecoloog in Almere en is een professionele liefhebber van deze vogel, die in de grachten van Almere ruim is vertegenwoordigd. Samen met Henk Koffijberg bestudeerde hij ca. 20 jaar de zwanen in die stad. Ze ringden ze ook en zijn o.a. daardoor veel over ze te weten gekomen. In de broedtijd zijn ze niet erg verdraagzaam voor andere zwanen. Ze verdedigen hun territorium en hun jongen fel. Maar daarbuiten kun je ze in heel grote groepen zien foerageren op o.a. de fonteinkruiden in de randmeren, hoewel dat meestal jonge zwanen zijn die (nog) niet aan voortplanting zijn toegekomen.

Met die jongen is iets bijzonders aan de hand: je ziet witte en grijze juveniele knobbelzwanen. De Poolse vorm (de witte) is soms wat nadelig voor ze, omdat ze eerder door de ouders worden verjaagd; zij zien ze als concurrenten. Maar de 'witten' komen zo eerder tot broeden. Ook aan de volwassen knobbelzwaan kun je zien of het een witte of grijze vorm is: de witte vorm heeft bleke poten en de grijze heeft zwarte poten.

De auteur vindt het aannemelijk dat de tolerante houding van de mensen de belangrijkste kracht is geweest achter de kolonisatie door deze zwanen van de steden. Wij mogen dan ook graag naar deze mooie vogels kijken; mensen raken vertederd door zo'n groepje zwanen met jongen erbij. Ze zijn dan ook nog eens erg fotogeniek.

Eggenhuizen heeft ons een leerzaam boek gegeven, waarin hij ook nog eens een hartstochtelijk pleidooi voert voor de stadsnatuur. Uitgeverij Atlas Contact heeft er, zoals altijd weer, een mooie uitgave van gemaakt in de bekende vogelserie. Een apart fotokatern verlevendigt het boek. De prijs ervan bedraagt € 24,99 (ISBN 9789045037257). Het is ook verkrijgbaar als E-book.

VERSCHENEN OF VERDWENEN

In dit boek wordt *'Ruim een eeuw Nederlandse broedvogels in beweging'* beschreven. In het standaardwerk 'Vogelatlas van Nederland' heeft SOVON al verslag gedaan van de telgegevens van enkele duizenden vrijwilligers. Maar in dit nu verschenen werk, onder redactie van Fred Hustings, Kees Koffijberg en Harvey van Diek, zijn vooral de wijzigingen die zich hebben voorgedaan in onze broedvogelbevolking, nog eens duidelijk naar voren gebracht.

We zijn aansprekende soorten kwijtgeraakt, hoewel sommige nog wel eens als dwaalgast te zien zijn, maar er zijn ook veel leuke soorten voor teruggekomen.

Kwijtgeraakt zijn we bijvoorbeeld: de griel, de klapekster en de ortolaan. Daarvoor in de plaats zijn er bijv. gekomen: de kuifeend, de kleine mantelmeeuw, de zeearend, de oehoe en de kraanvogel; aansprekende soorten, die soms voorpaginanieuws waren. Maar al gauw zijn de 'gewone' mensen dat al weer vergeten. Kijk maar hoe ze zich soms gedragen in het Fochteloërveen bij de kraanvogels; ze banjeren soms dwars door de vegetatie om als 'fotograaf' maar een zo goed mogelijke foto te schieten! Lees hierover maar eens het boek 'Kraanvogels in Nederland' van Herman Feenstra, dat ook pas is verschenen.

In het schitterend geïllustreerde overzicht **'Verschenen of verdwenen'** van de veranderingen die zich hebben voorgedaan, en nog doen, want dit gebeuren staat nooit stil, worden alle broedvogels behandeld die sinds 1900 zijn verdwenen of zijn verschenen in ons land. Incidentele broedvogels zijn echter niet opgenomen.

En zoals ons landschap onderhevig is aan veranderingen, zo dus ook de dieren die er gebruik van maken. En in de vogelwereld gaat het niet anders. Goed, ver-

anderingen horen er nu eenmaal bij, of je het nu leuk vindt of niet. En verrassingen komen ook voor, wat staat ons nog te wachten in de vogelwereld van ons land: broedende zwarte ooievaars en koereigers misschien. En welke zangers komen nog hierheen, gedwongen door het veranderende klimaat?

Dit boek van Sovon en Uitgeverij Kosmos verdient een plaats in de boekenkast van iedere vogelliefhebber en -onderzoeker. De prijs van dit mooie boek, vol foto's en andere illustraties, is € 50,00 (ISBN 9789021576459).

BOEKENKORT

De beste plekken om naar vogels te kijken, kun je vinden in een gids van Ger Meesters die uitgeverij Kosmos het licht liet zien, nl. het boek met de titel '**De mooiste vogelkijkgebieden van Nederland en Vlaanderen**', waarin 150 natuurgebieden, 125 vogelportretten en 30 fiets- en wandeltochten worden beschreven. Dit is een praktische gids voor natuur- en vogelliefhebbers; je vindt er uitgebreide beschrijvingen van vogels, overzichtskaarten en suggesties voor fiets- en wandeltochten in. Erg handig als je denkt: 'waar zal ik nu eens naar vogels gaan kijken'. Het boekje is leuk geïllustreerd en kost € 20,00 (ISBN 9789021579122).

DE SCHARRELAAR

In dit vogeltijdschrift voor lezers (nummer **2021-2**) staan weer diverse interessante artikelen die de moeite van het lezen beslist waard zijn. Hay Wijnhoven schrijft bijvoorbeeld over 'veren, geweren en pluimvee'; hij verzamelt o.a. veren van de houtduif en maakt daar tijdelijke kunstwerkjes van. Alexander Reeuwijk noteert het een en ander over nesten, ook over de nesttekeningen van Marijn O'Hanlon, waarvan er enkele in dit tijdschrift zijn opgenomen. Remco Daalder verhaalt over de kleine topper, die hij uiteindelijk op een door hem gemaakte foto ontdekt. En zo zijn er nog artikelen over ooievaars, hoppen, de dodo en toerako's. Saskia van Loenen schrijft een ode aan de soepeend, die volgens haar nogal verguisd wordt en waar niemand voor opkomt. Tenslotte is er nog een artikel van Marja Vuijsje opgenomen, dat nogal uit de toon valt door haar fanatieke feminisme. Deze uitgave kost € 14,99.

Inmiddels is ook nummer **2022-1** verschenen. Verschillende soorten vogels passeren hier weer de revue: zeearend, zilvermeeuw, wilde eend, uilen. Overigens valt het artikel van Mohammed Benzakour over de kaalkopibis wat uit de toon; volgens hem is het een schepsel geknipt voor het Circus der Wanstaltigen. Maar verder is het een lezenswaardige uitgave geworden. Ik hoop dat uitgeverij Atlas Contact doorgaat met het publiceren van vogelartikelen voor lezers.

Adres: De Hooizolder, Groenestraat 94, 8261 VJ Kampen. Bankrekening: NL98INGB0001775490

Verenigingsblad: De RATELAAR

WEBSITE: www.natuurverenigingijsseldelta.nl

Aangesloten bij: Natuur en Milieu Federatie Overijssel (NMO) / Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (IVN) district Overijssel / Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland (SOVON)

Bestuur:

Voorzitter: Jessica Borst, Broekgeuterweg 1, 8263 AV Kampen, tel. 06-21445465,

e-mail: jessicaborst@natuurverenigingijsseldelta.nl

ad interim Secretaris: Bart Zeven, Lelystraat 116, 8265 BH Kampen, tel. 06-12233122, email: bfzeven@gmail.com

Penningmeester: Hans Rensen, Oosterholtseweg 52, 8271 PV, IJsselmuiden. Tel. 038-3331470, e-mail:

nvijleden@gmail.com

Leden:

Onno Drent, 2e Ebbingestraat 5, 8261 VV Kampen, tel. 06-20417902, e-mail: onnodrent@gmail.com

Marc v/d Kolk, Slagerweg 2, 8262 PH, Kampen, tel 0-651713293, e-mail: vogelaarmarc@gmail.com

Jacko Westendorp, Lelystraat 2, 8265 BD Kampen, Tel 06-11324036, e-mail: jjjwestendorp@home.nl.

Contactadressen:

Contactpersoon de Hooizolder: Marc van der Kolk (adres: zie bestuur)

Plantenwerkgroep: Niels Jeurink, Citer 31, 8265 RA Kampen, tel. 038-3328741; e-mail: njeurink@home.nl

Vogelwerkgroep: Henk de Vos (adres hieronder)

Onder de Vogelwerkgroep ressorteert:

Weidevogelbeschermingswerkgroep:

Ailko Faber, Loodiep 43, 8032 TG Zwolle, tel. 06-36018075; e-mail: afaber@landstede.nl

Activiteiten:

Zeearenden: Henk de Vos, Chris Vermeulenhof 8, 8264 CI, Kampen. Tel. 038-3324758, e-mail: milvus.mig@wolmail.nl

IJsseloog: Anton Wielink, Sterrekroos 51, 8265 LP Kampen. Tel. 038-3321562; e-mail: baijenton@home.nl

Watervogeltellingen in Nederland, onderdeel monitoringgebieden: Yvonne Rabe, De Zande 37, 8278 AH, Kampen. Tel. 038-3320952, e-mail: yhi@live.nl

Natuurbeschermingswerkgroep: Dolf Stomphorst, Buitennieuwstraat 62, 8261 AB Kampen.

Tel. 06-53711671, e-mail: ajstomphorst@planet.nl

Communicatie:

Nieuwsbrief:

Suzanne Beurmanjer s.beurmanjer@gmail.com & Jessica Borst

Ratelaar: Kees de Kievid, Hondsdraf 3, 8265 DX Kampen. Tel. 038-3323850; e-mail: kees.lapwing@hetnet.nl

Beheerders Website:

Oscar de Pauw, Dukaat 9, 8253 BL Dronten. Tel. 06-13750331, email: oscar.depauw@kpnmail.nl

Marc van der Kolk (zie bestuur)

Peter Schröder, floordirection@gmail.com

Ledenadministratie: Marina Rensen, Oosterholtseweg 52, 8271 PV IJsselmuiden. Tel. 038-3331470, e-mail:

nvijleden@gmail.com

Veldwaarnemingen: zie de waarnemingenpagina op onze website: www.natuurverenigingijsseldelta.nl

Contributie: minimaal € 21 per jaar (elk volgende lid op hetzelfde adres, 1 Ratelaar per adres, € 7,50).

Bij aanmelding in het 1ste en 2de kwartaal is men de volledige contributie verschuldigd, in het 3de en 4de kwartaal gratis.

Opzeggingen dienen voor 1 januari te geschieden, anders wordt stilzwijgend verlengd. De contributie dient overgemaakt te worden op bankrekening: NL98INGB0001775490 (IBAN), t.n.v. Natuurvereniging IJsseldelta te Kampen.

Een onvergetelijke reis naar Tanzania.

Wilde dieren, onverstoorbaar voortbewegend in hun natuurlijke leefomgeving. In Tanzania mocht Yvonne dit gevoel ervaren. Midden op de dag, tussen al het wild, ontstond er een filmisch moment. Een kudde olifanten staat rustig te grazen als er een moeder met haar jong zich mengt met de groep. Er ontstaat onrust en de grommende geluiden van de olifanten klinken dreigend. Wat ik zag en voelde, kan ik moeilijk in woorden duiden. De onrust verandert in harmonie als de kudde de nieuwkomers verwelkomt waarna ze samen verder trekken in het prachtige landschap.

Scan de QR code en lees meer | Fotograaf **Yvonne Stroomberg- Nobels**

